

ОСОБЛИВОСТІ РЕФЛЕКСІЇ ПРОФЕСІЙНИХ ЗДІБНОСТЕЙ СТУДЕНТІВ-ПСИХОЛОГІВ, ЯКІ БЕРУТЬ УЧАСТЬ У НАВЧАЛЬНИХ ПСИХОТЕРАПЕВТИЧНИХ ПРОЕКТАХ

Тичина Ірина

кандидат психологічних наук, доцент

Дорошенко Дарія

студентка 4 курсу

соціально-психологічного факультету

Рефлексія є одним із основних компонентів трудової діяльності і виступає як необхідна складова професійного розвитку студентів-психологів. Однією з можливостей розвитку професійної рефлексії є участь у різноманітних навчальних психотерапевтичних проектах. Такі навчальні проекти дають змогу студентам розвивати власну професійну компетентність, самоудосконалювати себе та свої вміння в межах того чи іншого психотерапевтичного напрямку. У зв'язку з цим питання про рефлексію професійних здібностей та особистісні характеристики студентів-психологів є вельми актуальним.

Вивченням проблеми рефлексії у вітчизняній літературі займалися такі видатні вчені, як А.В. Карпов [1], І.М. Семенов та С.Ю. Степанов [2], В.І. Слободчиков [3], Г.П. Щедровицький [4] тощо.

Гіпотеза нашого дослідження полягає у тому, що студенти-психологи, які беруть участь у навчальних психотерапевтичних проектах, усвідомлюють більше професійних здібностей у порівнянні з тими студентами-психологами, які не беруть участь у жодному психотерапевтичному проекті.

Дослідження особливостей рефлексії професійних здібностей студентів-психологів проводилося за допомогою модифікованого варіанту методики МВДЗ, яка розроблена О.Л. Музикою. Для визначення особистісного рівня рефлексивності студентів-психологів використовувалася методика діагностики рефлексивності А.В. Карпова [1]. Дослідження проводилося у березні-квітні 2016 року. Вибірка складала 12 осіб.

За методикою МВДЗ були отримані наступні результати: студенти-психологи, які беруть участь у навчальних психотерапевтичних проектах та студенти-психологи, які не навчаються у жодному психотерапевтичному проекті усвідомлюють однакову кількість професійних здібностей. Проте, студенти-психологи, які навчаються у проектах, демонструють здатність до рефлексії вмінь, які притаманні конкретному психотерапевтичному

напрямку. Вони виокремлюють ті вміння, які пов'язані з участю у навчальному проекті, тобто звужуються до окремого з них. Актуальною ситуацією для цієї групи досліджуваних є саме навчання у терапевтичному проекті, тому ми припускаємо, що у них актуалізуються саме ті здібності, які пов'язані з цим проектом.

В свою чергу студенти-психологи, які не навчаються у психотерапевтичних проектах демонструють здатність до рефлексії спеціальних професійних умінь, які пов'язані саме з учбово-професійною діяльністю.

За результатами методики діагностики рефлексивності А.В. Карпова було виявлено, що загальний рівень рефлексивності студентів-психологів, які навчаються у психотерапевтичних проектах є низьким, в той час, як у студентів-психологів, які не навчаються у жодному психотерапевтичному проекті спостерігається середній рівень рефлексивності.

Таким чином, гіпотеза не підтвердилася. Перспективи подальшого дослідження вбачаються у більш детальному вивченні рефлексії здібностей у взаємозв'язку з життєвими та професійними планами студентів-психологів, а також у порівнянні здібностей студентів-психологів, які планують та не планують працювати за спеціальністю.

Список використаних джерел

1. Карпов А. В. Рефлексивность как психическое свойство и методика ее диагностики / А. В. Карпов // Психологический журнал. – 2003. – Том 24. – №5. – С. 45 – 57.
2. Семенов И.Н., Степанов С.Ю. Психология рефлексии: проблемы исследования / И.Н. Семенов, С.Ю. Степанов // Вопросы психологии. – 1985. – № 3. – С. 75-81.
3. Слободчиков В. И. Индивидуальное сознание и рефлексия // Рефлексия в науке и обучении. – Новосибирск, 1984. – С. 118-121.
4. Щедровицкий Г. П. Рефлексия в деятельности // Вопросы методологии. – 1994. – № 4. – С. 76-121.